

DOKUMENTACE K ŘÍZENÍ ČINNOSTI PŘI UVÁDĚNÍ VOJSK DO VYŠŠÍCH STUPŇŮ BOJOVÉ POGOTOVOSTI

Bojovou pohotovost chápeme komplexně jako nepřetržitý proces zdokonalování výstavby ČSLA (přizpůsobování organizačních struktur a výzbroje podmínkách vedení soudobé války), morálně politického stavu, kázně a organizovanosti života vojsk, přechodu vojsk z mírového stavu na válečný, připravenosti velitelů a štábů k velení vojskům. Její nedílnou součástí je vycvičenost vojsk k mistrnému ovládnutí přidělené bojové techniky a zbraňových systémů a jejich dovedné využívání v boji, kádrová, mobilizační, technická a týlová opatření.

Každá součást bojové pohotovosti tvoří samostatnou oblast výchovy a výcviku vojsk, jejíž obsah i metody plnění jsou stanoveny platnými řády a předpisy. Všechny její součásti mají stejnou a trvalou platnost, jsou v dialektické jednotě, vzájemně se ovlivňují a doplňují.

Udržovat ozbrojené síly ve vysoké bojové pohotovosti není úkol přechodný, nýbrž trvalý, který vyplývá z hodnocení současné vojenskopolitické situace.

Tento požadavek je dán agresivní orientací politiky imperialistických velmocí, obrovskou ničivou silou moderních útočných zbraní, ale i možností nenadálého a překvapivého napadení.

Zabránit válce a udržet mír vyžaduje úspěšně čelit snaze agresivních sil imperialismu a světové reakce o změnu existující rovnováhy sil a získání strategické převahy.

Proto situace nás nutí neustále **zdokonalovat bojovou a mobilizační pohotovost** orgánů velení a vojsk.

Hlavním úkolem ČSLA je její stálá pohotovost k organizovanému přechodu z mírového stavu na válečný v krátkých časových lhůtách, k odražení agrese a následnému rozhodnému zničení nepřítelů v součinnosti se Sovětskou armádou a ostatními armádami členských států Varšavské smlouvy.

Proto je nutné bojovou pohotovost chápat jako završení výchovy a výcviku vojsk, jako komplex úkolů a požadavků na činnost velitelů a štábů, které musí být denně zabezpečovány a prosazovány.

Základním předpokladem k dosažení vysoké úrovně bojové pohotovosti je otázka správného a zodpovědného chápání jejího významu v celém komplexu a důsledného

plnění opatření a úkolů, které vyplývají ze Směrnic pro uvádění ČSLA do bojové pohotovosti (Směrnic), Plánů uvádění do bojové pohotovosti a dalších dokumentů, jež se bojové pohotovosti bezprostředně dotýkají. S tím souvisí i otázka kvality obsahu těchto dokumentů, jejich **srozumitelnost a realizovatelnost** v různých podmínkách a situacích.

Vysoká úroveň zpracování základních dokumentů a jejich rozpracování na vyšších stupních velení, na úrovni štábů svazů je tedy prvním a základním předpokladem, aby ve stejné kvalitě bylo možné přistupovat k jejich realizaci a opatřením ve svazcích, útvech a zařízeních.

Při **rozpracování úkolů a opatření** je zapotřebí respektovat odlišnost v rozsahu, ale i obsahu plněných úkolů jednotlivými svazky, útvary a zařízeními. Diferencovaný přístup při stanovení úkolů musí vycházet z charakteru a podmínek daného svazku a útvaru. Úkoly vševojskových svazků a útvarů stálé pohotovosti, svazků a útvarů RVD, vojska PVOS, letectva a vojska PVO musí být odlišné od úkolů plněných svazky a útvary se sníženými a rámcovými počty. Stejně tak jsou odlišné i úkoly bojových a týlových útvarů.

Jedním z úkolů, které souvisejí s bojovou pohotovostí a odrážejí správné pochopení cílů a smyslu opatření bojové pohotovosti, je promyšlené **plánování**. Plán, jenž není sladěný co do místa, času, zabezpečení materiálními prostředky, se i při dokonalé znalosti vykonavatelů stává jen formálním dokumentem. Plány uvádění vojsk do bojové pohotovosti a z nich vyplývající dokumenty se však mohou stát dezorientujícími činiteli, nejsou-li udržovány v neustálé aktuálnosti a realitě. Vždyť palebná síla a manévrovost vojsk, která neustále vzrůstá se zaváděním nových zbraní a bojové techniky do útvarů pozemního vojska, letectva i protivzdušné obrany státu může být účinně využita jen tehdy, jestliže velitelství, svazky, útvary, jednotky a ostatní zařízení budou včas připraveny k plnění bojových úkolů ve stanovených prostorech a postaveních a budou přesně znát a plnit své úkoly. Proto každá změna v organizaci, ve výzbroji či v podmínkách musí mít za následek změny a úpravy těchto dokumentů, nezbytné k zabezpečení splnění plánovaných úkolů. Současně je ale nutné zajistit, aby tyto změny pronikly včas a nezkráceně až k vykonavatelům. Základním předpokladem pro správné splnění úkolu je **sladěnost údajů** ať v grafických nebo textových dokumentech na všech stupních velení s údaji a konkrétními úkoly stanovenými vykonavatelům. Předpokladem realnosti zpracovaných plánů je, aby se na jejich zpracování **podíleli především hlavní funkcionáři**, kteří budou prosazovat a zabezpečovat jejich plnění. Tento požadavek je současně i zárukou znalosti zpracované dokumentace. Nemůžeme dopustit, aby funkcionáři neznali úkol jednotky či útvaru a dokonce ani své vlastní povinnosti nebo aby jejich znalosti byly povrchní. Zkušenosti potvrzují **důležitost a nezbytnost zpracování konkrétní a v maximální možné míře podrobné dokumentace** (metodik) pracovních plánů doplněných potřebnými schémata, nákresy, tabulkami a dalšími pomůckami z toho důvodu, že úkoly nemusí vždy plnit jeho zpracovatel, ale i funkcionář, který do dané problematiky není zasvěcen v plném rozsahu. Takový případ by měl být přirozeně pouze výjimkou, ale praxe svědčí o tom, že se stává dosti často. Proto je potřebné, aby **předurčení funkcionáři byli v žádoucím rozsahu seznámeni s úkoly a dokumentací, aby ji důkladně zvládli, naučili se ji rozumět a prakticky využívat**.

K zabezpečení plnění úkolů a opatření bojové pohotovosti je v orgánech velení, útvech, jednotkách a zařízeních včetně vykonavatele rozpracována **dokumentace** k řízení činnosti vojsk při jejich uvádění **do vyšších stupňů bojové pohotovosti**. Při její přípravě je třeba vycházet z platných Směrnic, předpisů, rozkazů a nařízení, které vymezují jak rozsah dokumentace, tak i její obsahovou náplň.

Jako **základní dokument** u svazků a útvarů stálé pohotovosti je zpracováván Plán uvádění do bojové pohotovosti, u svazků a útvarů se sníženými a rámcovými počty pak jednotný plán zmobilizování a uvádění do bojové pohotovosti. Tyto plány připravují hlavní funkcionáři za řízení velitele a podkladem přitom jsou plány, směrnice a pokyny nadřízeného. Při rozpracování úkolů musí vycházet z konkrétních podmínek vlastního útvaru. **Hlavní pozornost** je nutné věnovat rozpracování opatření a úkolů jednotlivých stupňů bojové pohotovosti v časové a metodické posloupnosti jejich plnění v návaznosti na specifické podmínky a charakter útvaru. **V opatření stálé bojové pohotovosti** musí být rozpracovány zásady uskutečňování bojového rozdělení s uvedením vylehovaných skupin, jejich materiálního zabezpečení, místa a doby pohotovosti. Obdobně je třeba rozpracovat Organizaci velení a spojení se stanovením potřebných provozních údajů, doby pohotovosti prvků velení, způsobu a času jejich přesunu a předkládání hlášení. Mimo to je nutné připravit opatření k zabezpečení bojové po-

hotovosti jednotek, které plní úkoly mimo posádku, postup k zabezpečení bojeschopnosti techniky, zbraní, munice a materiálu. Součástí činností plněných při všech stupních bojové pohotovosti, včetně stálé bojové pohotovosti musí být rozpracování úkolů k organizaci bojového zabezpečení a protivzdušné obrany. Nesmíme zapomínat ani na rozpracování úkolů a opatření bojového zabezpečení pro zvýšenou bojovou pohotovost, obranu a ochranu kasáren zejména štábů, skladů i parků techniky.

Při řešení opatření **zvýšené bojové pohotovosti** je nutné sladit zejména organizaci přípravy techniky, zbraní a munice s organizací nakládání a vyvážení zásob. K tomu je zapotřebí rozpracovat metodické postupy přípravy jednotlivých druhů výzbroje a techniky k vedení boje včetně materiálního zabezpečení plněných úkolů. Ve skladech materiálu pak stanovit pořadí a čas odběru jednotlivých druhů materiálu tak, aby úkoly stanovené pro tento stupeň bojové pohotovosti byly splněny v nařízené normě. Přitom je potřeba zajistit takovou organizaci velení a spojení, která umožní průběžné sledování plnění úkolů jejich ovlivňování veliteli jednotek a vykonavateli. Součástí této dokumentace musí být i opatření k doplnění na válečné počty u vojsk stálé pohotovosti a k vykonání mobilizace u vojsk se sníženými a rámcovými počty.

Při rozpracování úkolů a opatření bojové pohotovosti **válečného nebezpečí a plné bojové pohotovosti** musí být řešeny tyto základní otázky.

- způsob vyhlášení bojového poplachu,
- organizace velení a spojení,
- metoda vyvážení techniky, zbraní, nakládání i vyvážení zásob a opuštění kasáren,
- činnost ve shromaždištích,
- zabezpečení dosažení pohotovosti v prostoru soustředění,
- doplnění na válečné počty (zabezpečení uskutečnění mobilizace),
- bojové zabezpečení,
- organizace PVO,
- způsob materiálního a zdravotnického zabezpečení,
- časové normy splnění úkolů.

Z rozsahu řešené problematiky vyplývá význam odpovědného a racionálního přístupu k přípravě těchto plánů, které jsou základem pro rozpracování dokumentace jednotek a vykonavatelů.

Jako **přílohy** se k těmto plánům (vedle tabulek mírových a válečných počtů) rozpracovávají:

- grafické plány uvádění vojsk do bojové pohotovosti zvlášť pro záložní a hlavní prostor soustředění,
- časové grafy uvádění vojsk do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti,
- schéma vyvedení vojsk z kasáren,
- schéma spojení, rozložení a způsob vyvážení pohyblivých zásob,
- plán ženíjního budování prostorů soustředění (bojového rozmístění, letišť, postavení),
- podklady pro přepravu po železnici i kombinovaným způsobem,
- dokumenty k doplnění na válečné počty (u útvarů stálé pohotovosti), mobilizačního plánu podle předpisu Mob-1-4 (u útvarů se sníženými a rámcovými počty),
- přehled rozsahu pohotovostních zásob map.

Zpracování a průběžné aktualizaci těchto plánů je nezbytné věnovat maximální pozornost vzhledem k tomu, že jsou východiskem k přípravě další dokumentace a v konečné fázi pak mají rozhodující vliv na zabezpečení a realizaci úkolů a opatření vykonavatelů.

Jako součást dokumentace pro uvádění vojsk do bojové pohotovosti jsou zpracovávány **Pracovní plány** pro všechny velitele a náčelníky od stupně velitele čety. Jejich cílem je zajistit základní přehled funkcionářů o vlastní činnosti i jednání podřízených při uvádění vojsk do bojové pohotovosti, způsobu velení a základních údajích pro spojení, podávaných hlášeních nadřízenému, působení a rozmístění vojsk ve shromaždištích, v prostorech soustředění, o počtech osob, výzbroje, bojové a ostatní techniky a materiálu do doby doplnění útvaru.

Dále jsou v nich uvedeny v časové posloupnosti údaje potřebné k řízení činnosti útvarů a jednotek při jejich uvádění do bojové pohotovosti a další údaje nutné k řízení uvádění útvaru a jednotek do bojové pohotovosti.

Pracovní plán musí obsahovat:

- základní časové normy plnění úkolů,

— záložní prostory soustředění jednotek, útvaru), místa velení, osy přesunu, opatření bojového zabezpečení,

— úkoly plněné při jednotlivých stupních bojové pohotovosti (zvlášť pro zvýšenou bojovou pohotovost, bojovou pohotovost válečného nebezpečí, plnou bojovou pohotovost a zvlášť pro činnost při vyhlášení signálu se smluveným obsahem); tuto činnost je zapotřebí rozpracovat až do doby úplného zmobilizování a dosažení stanovené pohotovosti,

— kontrolní činnost podřízených funkcionářů,

— shromáždění (porady) s podřízenými,

— termínová hlášení (s uvedením vzorového hlášení),

— přehled signálů a jejich význam,

— přehled počtu osob, zbraní, bojové a jiné techniky, zásob všeho druhu (mírové a válečné počty, osob příjímajících ze zálohy, techniky a materiálu z národního hospodářství od jiných útvarů apod.),

— podklady pro spojení (druhy spojení, časy jeho pohotovosti, volací znaky a funkční čísla podle platné mírové varianty a varianty „Y“ v nezbytném rozsahu a další nutné údaje pro spojení),

— základní podklady o složení, způsobu povolání a době nástupu záloh do organizačního jádra, ale i úkolech, které plní.

Plán je nevyhnutelně zpracovat tak, aby z něj byl schopen řídit činnost i velitel nebo náčelník, který daný pracovní plán nezpracoval a o útvaru nebo jednotce nemá dokonalejší přehled. Jde především o velitele a náčelníky z řad povolávaných záloh.

Pracovní plány jsou na stupni útvaru **ukládány** k ostatním dokumentům bojové pohotovosti funkcionářů, na stupni prapor — četa v dokumentaci jednotek.

Pracovní plány připravované na základě Plánu uvádění útvaru do bojové pohotovosti je zapotřebí vzájemně sladit co do prostoru, času a obsahu úkolu, a to tak, aby se činnosti vzájemně nekřížily, úkoly a opatření byly plněny organizovaně a včas. K tomu je nutné uskutečňovat pravidelně **rozehry** uvádění útvarů do bojové a mobilizační pohotovosti, jejichž součástí musí být časové a prostorové upřesnění a sladění těchto plánů.

Nepřetržitost velení při uvádění vojsk do bojové pohotovosti od doby vyhlášení vyššího stupně až do dosažení pohotovosti k plnění bojových úkolů je nezbytnou podmínkou organizovaného a včasného splnění všech stanovených opatření veliteli, štáby a vojsky.

Jedním z článků, které zabezpečují nepřetržitost velení do dosažení pohotovosti skupin velení (skupin velení a řízení mobilizace), velitelů a štábů všech stupňů na místech velení, jsou **dozorčí orgány** všech stupňů.

Dozorčí útvaru se svým pomocníkem, ale i dozorčí praporů, rot, parku a další mají při přechodu útvaru z mírového stavu na válečný nezastupitelnou úlohu. Vyplyvá z toho, že v počátečním období přechodu z mírového na válečný stav (v rámci své působnosti) zcela **samostatně řídí činnost jednotek i útvaru**.

Dozorčí jako první přijímají rozkazy a signály bojové pohotovosti, podávají o nich hlášení velitelů a uvědomují jednotky. V případě bojového poplachu, ale i požáru, přírodní katastrofy apod., vykonávají samostatně nezbytná opatření stanovená příslušnými směrnici.

Jichž rozhodná činnost **podstatně ovlivňuje splnění úkolu** jednotlivci i jednotkami v ubytovacích prostorech, při vyvedení mimo prostor posádky, v parku i při vyvážení bojové techniky a materiálu z kasáren. Zabezpečují včasné a organizované uvědomování o vyhlášených stupních bojové pohotovosti vojsk v kasárnách, vojáků z povolání v době jejich volna, osob povolávaných ze zálohy do organizačního jádra i jednotek odvelečných mimo posádku.

Plnění těchto úkolů vyžaduje, aby dozorčí útvaru dovedl spolehlivě, přesně a s co nejmenší ztrátou času splnit všechny své povinnosti stanovené **Směrnicemi pro činnost dozorčího útvaru při uvádění útvaru do bojové pohotovosti**.

Je žádoucí, aby ve Směrnicích zpracovávaných pro všechny stupně bojové pohotovosti i pro případ prověrky byla v časové posloupnosti podrobně **uvedena činnost dozorčího útvaru** a v návaznosti na jeho práci i úkoly pomocníka.

Tento dokument není pouze formální pomůckou, ale základním dokladem, podle kterého se dozorčí útvaru a jeho pomocník připravuje k výkonu služby a při uvádění útvaru do vyšších stupňů bojové pohotovosti plní počáteční úkoly.

Při každé změně v Plánu uvádění útvaru do bojové pohotovosti (jednotného plánu) je nutné upravit i příslušné Směrnice pro činnost dozorčího útvaru. Kromě toho je zapotřebí tyto Směrnice pravidelně kontrolovat, aby jejich obsah odpovídal reálné situaci.

Směrnice je nutné zpracovávat tak, aby tvořily samostatnou složku, byly **výrazně odlišné** od ostatních pomůcek a uložené odděleně, aby je měl dozorčí útvar vždy po ruce. Je výhodné výpis z nich umístit přímo na pracovní stůl dozorčího útvaru.

Směrnice pro činnost dozorčího útvaru při jeho uvádění do bojové pohotovosti se zpravidla skládají **ze dvou částí**.

První část by měla obsahovat všeobecné objasnění těch zásad bojové pohotovosti, které dozorčí útvar pro splnění úkolu musí znát. Jde např. o:

- všeobecná ustanovení,
- možné způsoby a prostředky uvádění útvaru do vyšších stupňů bojové pohotovosti,
- způsob manipulace s obálkami se signály,
- postup při přijetí signálu,
- povinnosti při prověrkách pronikání signálů bojové pohotovosti a při prověrkách bojové pohotovosti.

Ve **druhé části** by měla být rozpracována konkrétní a přesná metodika činnosti dozorčího útvaru a jeho pomocníka pro každý stupeň bojové pohotovosti. Aby tato metodika byla co nejvíce instruktivní, je účelné všechna hlášení a rozkazy přijímané a vydávané dozorčím útvaru a jeho pomocníkem uvést s přesnou a úplnou formulací s tím, že volací znak a čas, který se mění, nebudou vyplněny.

Vždy je třeba dbát, aby **úkoly byly jednoznačné, stručné a konkrétní**.

Rozhodující podmínkou pro splnění úkolu bojové a mobilizační pohotovosti, prosazení základních opatření a Plánů uvádění vojsk do bojové pohotovosti (jednotných plánů) u jednotlivých vykonavatelů je **bojové rozdělení**. Jde o dokument, který má za cíl zabezpečit pevné velení, včasné vyvedení a vyvezení maximálního počtu osob, bojeschopné techniky, zbraňových systémů i stanoveného množství materiálu z kasáren, parků, skladů a vytvořit podmínky pro splnění plánovaných mobilizačních úkolů ve stanovených časových normách.

V tomto dokumentu a při jeho realizaci se projevuje **řídící a organizační schopnost velitele a štábů** všech stupňů. Jeho kvalita ukazuje stupeň promyšleného řízení vojsk, plánování, předvídání a plnění mírových úkolů výcviku a výchovy vojsk se současným zabezpečením všech opatření jejich přechodu z mírového stavu na válečný. Je důkazem, jak hluboce znají hlavní funkcionáři zásady bojové a mobilizační pohotovosti a jak je dovedou skloubit s konkrétními podmínkami útvaru.

Je nezbytné, aby **bojové rozdělení** vymezilo (časově, prostorově i obsahově) úlohu a místo každého jednotlivce, bojové a dopravní techniky či zbraňových systémů. Vzhledem ke své důležitosti se tvorba bojového rozdělení a každodenní vymezení zastupitelnosti nesmí stát jen administrativním opatřením, ale **tváří velitelskou činností**, vykonávanou na základě znalosti úkolu, konkrétní situace a organizačních schopností lidí.

Formálně nepřesně uskutečněné bojové rozdělení není pouze odborným nedostatkem, který snižuje bojovou pohotovost v dané době, ale je velmi škodlivé politicky a morálně. Takovýto přístup vede k lehkomyšlnému vztahu k úkolům bojové pohotovosti, podceňování opatření stanovených zpracovými plány, k jejich obcházení a nedodržování. Vzhledem ke své důležitosti je bojové rozdělení, jeho kvalita a realita, zcela oprávněně **jedním ze základních kritérií hodnocení** zabezpečení úkolů bojové pohotovosti.

Zvlášť pečlivě musí být bojové rozdělení prováděno při odvelení vojsk, jejich vyvedení mimo posádku. V takovém případě štáb zpracovává **Doplňk k plánům uvádění do bojové pohotovosti**, ve kterém je nutné **vyjádřit**: způsob vyrozumění o bojové pohotovosti, osy a způsob přesunu do prostorů soustředění, výši pohyblivých zásob munice, organizaci vyvezení pohyblivých zásob, časové normy, lhůty uvedení do bojové pohotovosti v prostoru soustředění (v posádce).

Bojové rozdělení zpracováváme **ve dvou výtiscích** a je ukládáno v zapečetěné schránce u dozorčího útvaru (jednotky). V případě uvedení útvaru do vyššího stupně bojové pohotovosti jeden výtisk slouží skupině velení (velení a řízení mobilizace) a druhý dozorčímu orgánu.

U útvarů, které se rozvíjejí a vytvářejí další útvary, je bojové rozdělení připravováno pro každý útvar zvlášť.

Obdobným způsobem je třeba přistupovat ke zpracování a aktualizaci dokumentace skupin velení (SVŘM), hotovostních směn, spojovacích uzlů, posádkových telefonních ústředěn a dalších prvků, které se podílejí na řízení bojové pohotovosti.

Rozhodující zásadou, platnou pro všechny stupně velení, je periodické **upravování a upřesňování zpracované dokumentace** bojové pohotovosti i **metody jejího plnění**. Obdobně je nevyhnutelné upřesňovat i rozsah funkčních povinností stanovených jednotlivým vykonavatelům určeným bojovým rozdělením. Jednou zpracovaná dokumentace, funkční povinnosti i metodiky jejich plnění nemohou být nikdy považovány za definitivní a neměnné. Naopak, v současné době, kdy dochází k rychlému kvalitativnímu vývoji, může každé sebemenší ustrnutí na dříve platných zásadách přivodit nesplnění úkolu.

Je nutné, zvláště v současné době, pochopit, že bojová pohotovost je dynamický proces. Proto se nelze spokojovat s dosaženým stavem, ale neustále hledat nové cesty pro jeho další zdokonalování, nacházet a využívat rezervy v jednotlivých procesech bojové činnosti. Jednou z cest je i reálně rozpracovaná dokumentace, která je základním předpokladem úspěšného splnění úkolu.